

DOĐU ANADOLU BÖLGEŚİNDE GÖRÜLEN ENDEMİK ENFEKSİYONLAR

PROF.DR. ZÜLAL ÖZKURT

Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Bakteriyoloji ve
Enfeksiyon Hastalıkları Anabilim Dalı, Erzurum

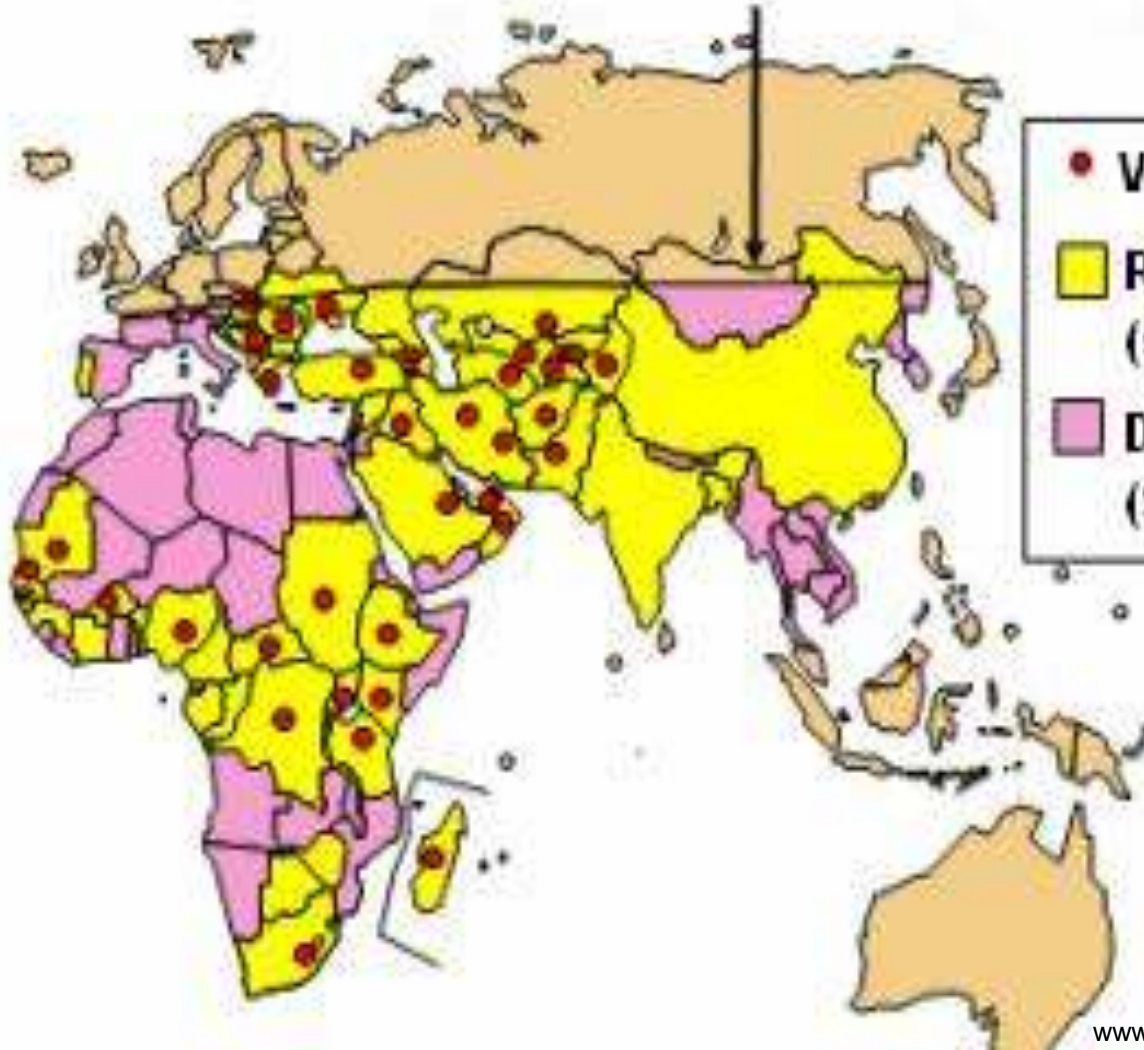
Endemik Hastalıklar

Doğu Anadolu Bölgesi hayvancılık bölgesidir
Zoonotik hastalıklar önemli halk sağlığı
problemidir:

- Bruselloz
- Kırım Kongo Kanamalı Ateşı
- Şarbon
- Kist Hidatik ve Alveolar ekinonokkoz
- Tularemi

KKKA COĞRAFİK DAĞILIM

Hyaloma cinsi kenelerin coğrafik dağılımı için kuzey limit

- Virus izolasyonu
- Riskli ülkeler
(serolojik kanıt +vektör)
- Düşük riskli ülkeler
(Sadece vektör var)

Risk Grupları

- Açık arazi ve kırsal kesimde çalışan ve yaşayanlar
- Çiftçiler
- Hayvan bakıcıları
- Kampçılar
- Tarım ve orman işçileri
- Askeri birlikler
- Veterinerler ve teknisyenler
- Mezbaha çalışanları ve kasaplar
- Endemik bölgede görev yapan:
  - sağlık personeli
  - laboratuvar çalışanları

Bulaşma

- **Kene**
  - Kene ısırması
  - Kene çıkarılırken parçalanması
- **Viremik hayvanlar**
  - Kan, vücut sıvıları
  - Diğer enfekte dokuları temas
- **Enfekte hastalardan**
  - Direkt temas
  - Enfekte doku ve kan teması ile

İnfeksiyöz doz 1-10 virus ??

KKKA Vakalarının Yaş Gruplarına Göre Yüzde Dağılımı, 2014-2016

KKKA Vakalarının Cinsiyete Göre Yüzde Dağılımı, 2014-2016

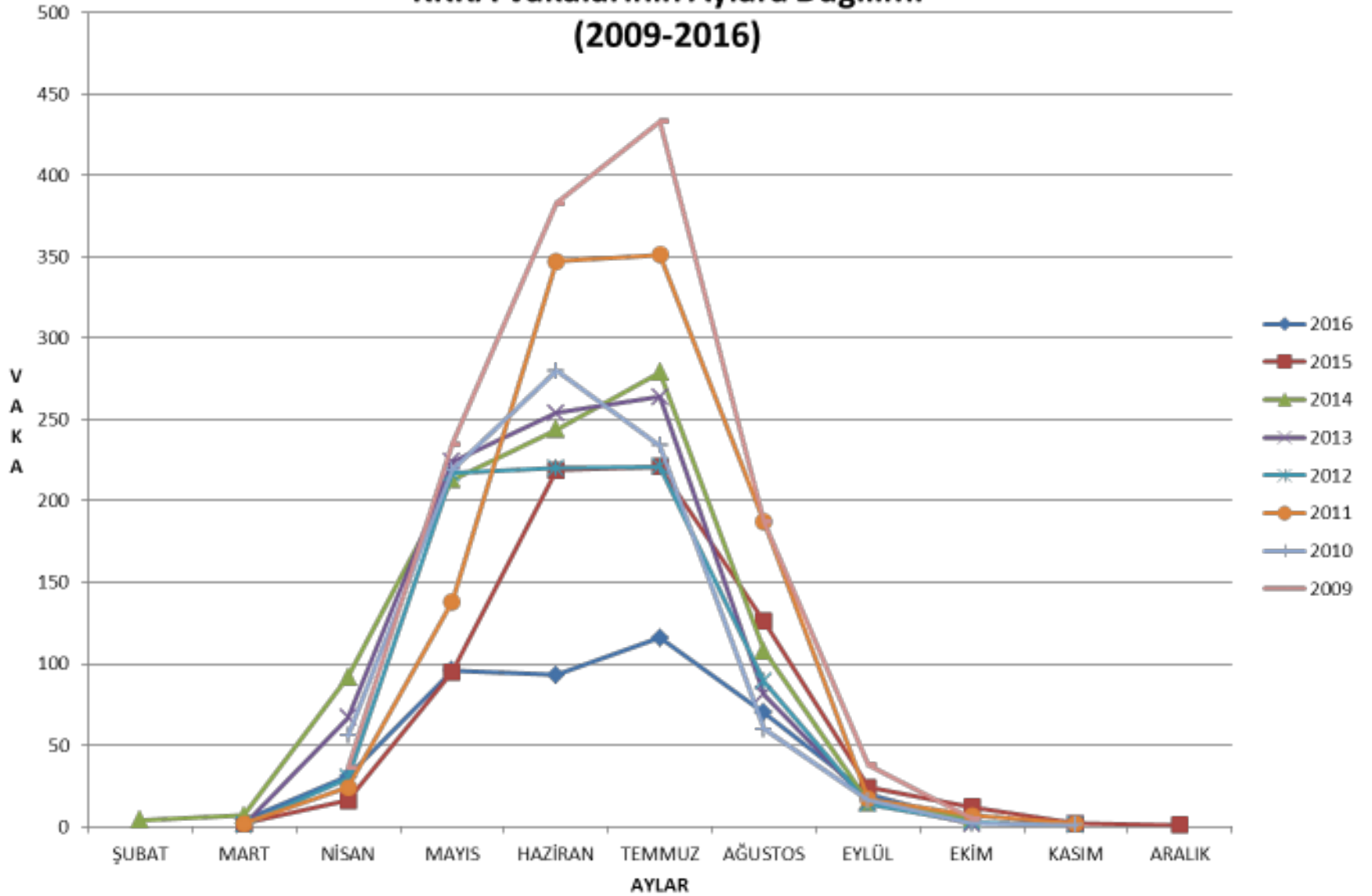

KKKA Vakalarının Epidemiyolojik Özelliklerinin Dağılımı, 2014-2016

Epidemiyolojik Özellik	Yüzde (%) 2014	Yüzde (%) 2015	Yüzde (%) 2016
Kırsal kesimde yaşama	84.9	86.6	85,9
Hayvanlarla yakın temas	74.1	74.8	65,5
Son iki hafta içinde kırsal alan ziyareti	72.2	76.9	73,8
Kene tutunması	56.4	55.4	60,0
Kene teması	32.1	33.6	31,0
Hayvan kanı, dokusu veya vücut sıvıları ile temas	30.5	28.6	29,2
Son iki hafta içinde il dışı seyahat öyküsü	6.0	8.8	6,7
Hasta kişilerin kan ve vücut salgılarıyla korunmasız temas	5.5	3.8	1,6
Hasta çevresinde benzer şikayetleri olan başka vakaların varlığı	3.3	3.1	4,4

	Yüzde (%) 2014	Yüzde (%) 2015	Yüzde (%) 2016
Halsizlik	90.5	90.0	94,4
Ateş	84.0	85.2	85,2
Yaygın vücut ağrısı	82.7	79.8	82,2
Baş ağrısı	74.6	73.3	75,0
Bulantı	61.5	61.4	55,3
Kusma	61.5	61.4	55,3
Karın ağrısı	31.5	31.3	26,9
İshal	31.0	29.2	28,5
Döküntü	14.4	12.4	12,3
Kanamalar	12.8	9.9	10,0
Vücutta morluklar (ekimoz)	10.5	6.8	5,8
Kanlı ishal	6.8	2.8	4,4

KKKA Vakalarının Aylara Dağılımı (2009-2016)

Klinik Özellikler

- İnkübasyon süresi:
  - Kene ısırığını izleyen infeksiyonda:
    - 1-3 gün
(en fazla 9 gün)
  - Enfekte kan yada doku ile temas sonrasında:
    - 5-8 gün
(en fazla 13 gün)

Prehemorajik dönem (İlk 5 gün)

- Halsizlik, yorgunluk 94-100
- Kas ve eklem ağrıları 62-100
- Ateş 75-91
- Bulantı-kusma 73-90
- Baş ağrısı 76-85

- İshal 30-38
- Öksürük 29-30
- Karın ağrısı 28
- Konfüzyon 8-14
- Duygu değişimi

Hemorajik Dönem

	%
Kanama	46-48
Burun kanaması	17-52
Hematemez	7-34
Subkutan	30
Melana	1-14
Vajinal	11
Hemoptizi	9
Hematüri	8-10

	%
• Diğer bölgelerden	
Gingiva	8
Karın içine	2
Kulak	1
Beyin	2
Subaraknoid	1
• Çoğul kanama	3-25

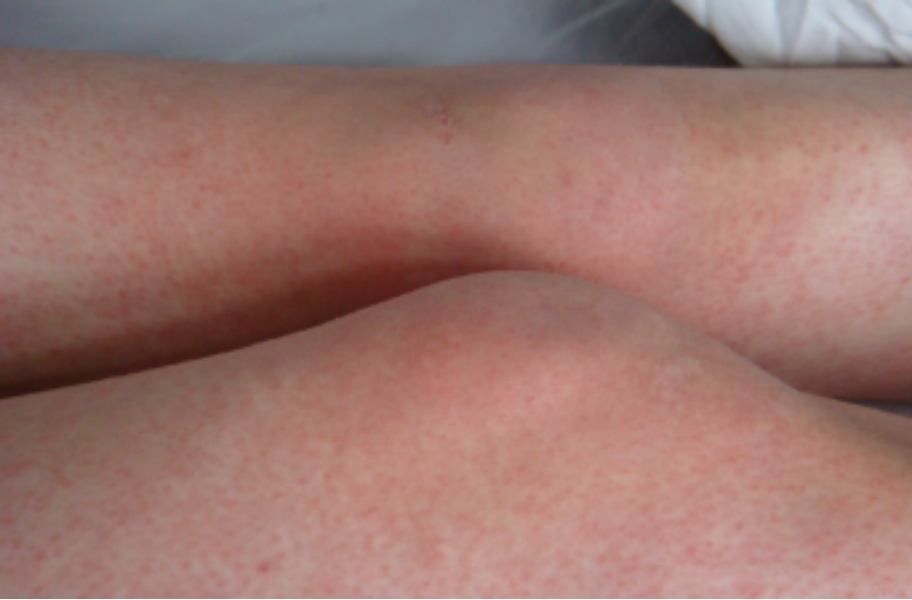
Bulgular

	%
• Ateş	43-85
• Fasiyal hiperemi	50
• Kanama	29-48
• Hepatomegali	30-43
• Lenfadenopati	13-40
• Cilt döküntüsü	32-39
Makülopapüler döküntü	29-57
Peteşi ve ekimoz	30-46

	%
• Akciğer tutulumu	4-28
• Splenomegali	14-23
• Periton irritasyonu	12-21
• Konjuktivit	11-50
• Kardiyak tutulum	1-11
• Ense sertliği	11
• Sarılık	1-12

KKKA Vakalarının Fizik Muayene Bulgularının Dağılımı, 2014-2016

	Yüzde (%) 2014	Yüzde (%) 2015	Yüzde (%) 2016
Ateş	52.4	57.5	53,7
Hipotansiyon	10.5	7.4	7,4
Taşikardi	9.9	9.6	8,6
Makülopapüler raş	9.0	5.7	3,2
Peteşi	9.0	9.1	8,1
Splenomegali	8.7	5.0	5,6
Hematüri	8.6	4.3	5,6
Diş eti kanaması	8.4	4.0	5,1
Epistaksis	7.7	4.5	5,3
Ekimoz	7.5	6.4	5,6
Bilinç bozukluğu	7.3	3.9	3,9
GİS kanaması	6.7	3.6	4,2
Vajinal kanama	4.0	3.8	4,2

Kırım Kongo Kanamalı Ateşi Vaka, Ölüm Sayıları ve Fatalite Hızlarının Yıllara Göre Dağılımı (2002-2016*)

Tanı

Rutin Laboratuvar Testleri

Yüksek

%

- LDH 98-100
- AST 91-100
- ALT 73-100
- CK 24-90
- BUN 22
- Kreatinin 19

- PT uzun 21
- aPTT düşük 24-66
- INR yüksek 16

%

- Trombositopeni 98-100
- Lökopeni 75-90
- Anemi 11-53
- Proteinuri 42
- Hematuri 32

Ayırıcı Tanı

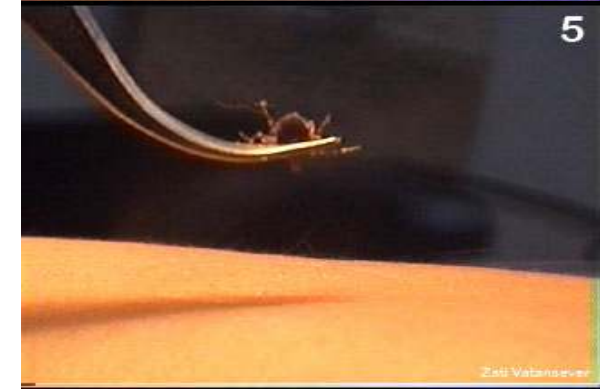
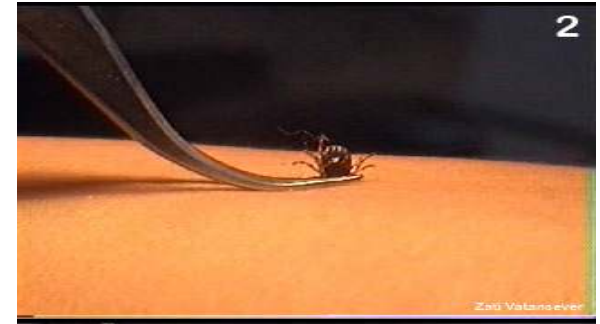
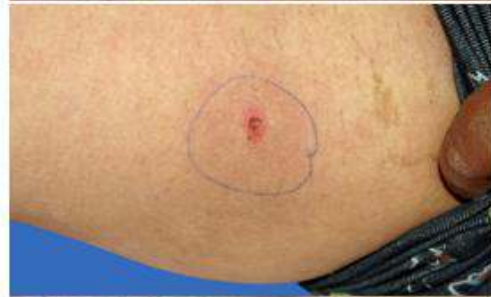
- Viral hemorajik ateş sendromları
- Akut gastroenterit
- İnfluenza
- Viral ve toksik hepatitler
- Tifo
- Falsiparum sıtması
- Leptospirozis
- Meningokoksemi
- Riketsiyal hastalıklar
- Tripanozomiyazis
- Septisemik veba
- Kızamık
- Kızamıkçık
- Hemorajik çiçek

- **Kene ile bulaşan enfeksiyonlar**

- Erlichiosis
- Coxiellozis
- Kayalık dağlar benekli ateşi
- Riketsiya enfeksiyonları
- Lyme
- Tularemi
- Uzak Doğu ve Orta Avrupa kene-ısırtığı ensefalitleri
- Kyasanur orman hastalığı
- Kolorado kene ateşi
- Babesiosis

- Akut lösemi
- Hemolitik üremik sendrom
- ITP
- TTP
- Sepsis**
- HELP Sendromu**
- DIK
- Kollajen vasküler hastalıklar
- Zehirlenmeler

Kenenin pens ile çıkarılması

Kırım-Kongo Kanamalı Ateşi (KKKA)

Nedir?

KKKA, kenedeki mikropların sebep olduğu ölümlü de sonuçlanabilen bir hastalıktır.

Bulaşmaması İçin...

- Hayvanların üzerindeki keneye ve hayvanların kan, idrar ve diğer vücut sıvılarına çıplak elle dokunma!
- Vücudundaki keneyi en kısa sürede eldiven ve kene kartı ile çıkar, kene kartı yoksa bez veya naylon poşet ile tutarak çıkar!
- Keneyi çıkaramazsan sağlık kuruluşuna git!

Riskli Alanlar

Bahçe, bağ, tarla, ahır, orman, orman kenarı tarım arazisi vb.

Riskli Alanlara Giderken...

- Açık renkli giy!
- Kapalı kıyafetler seç!
- Pantolon paçalarını çorap içine sok ya da çizme giy!

Riskli Alandayken...

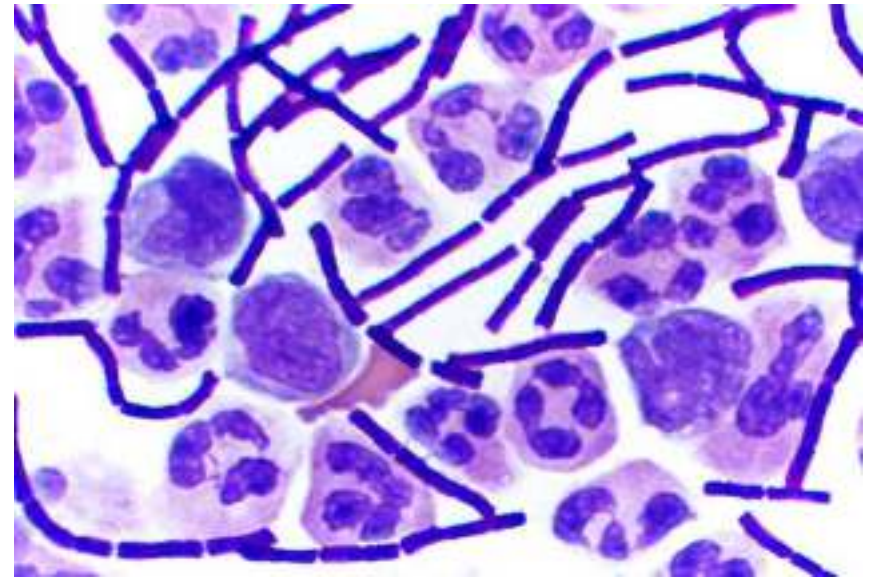
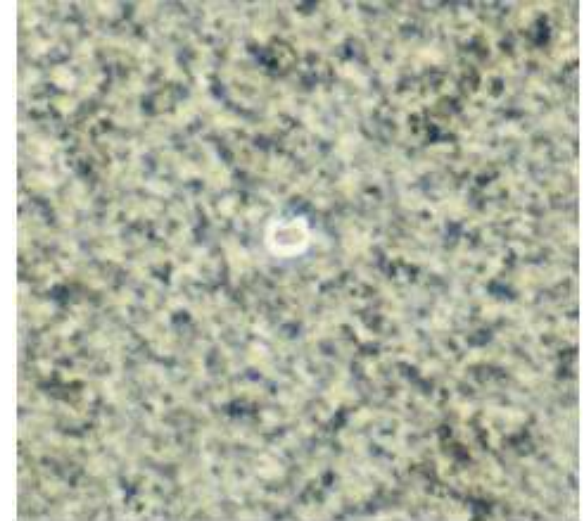
- Kene uçmaz veya zıplamaz, tırmanır; vücudunda açık yer bırakma!
- Oturacağın yere açık renkli örtü ser!
- Vücuduna tırmanan keneyi çıplak elle dokunmadan uzaklaştır!

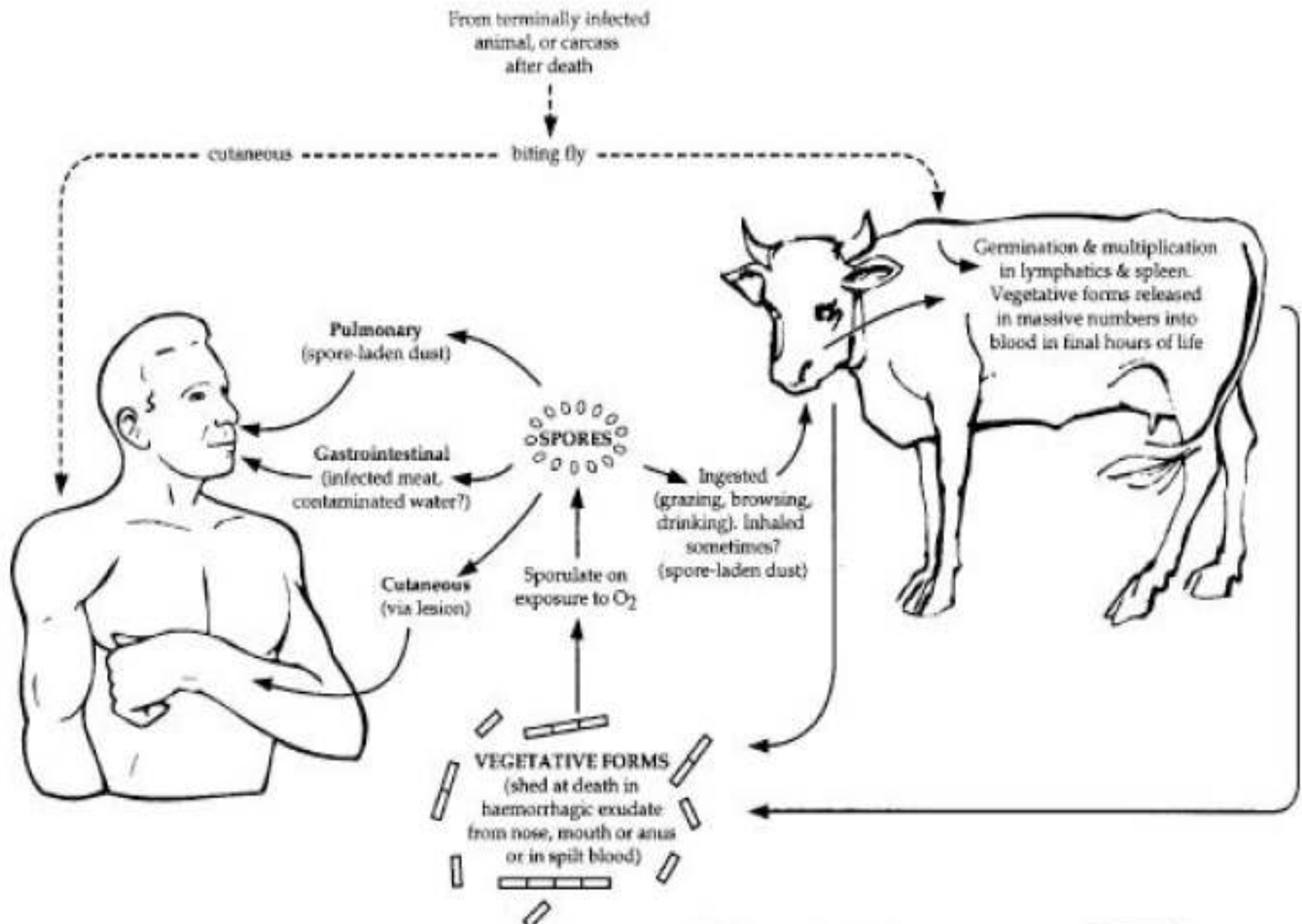

ŞARBON

- *B.anthraxis*:
  - Gram-pozitif
  - hareketsiz
  - kapsüllü
  - aerob/fakültatif anaerob
  - sporlu basil

Tabiattaki Döngü

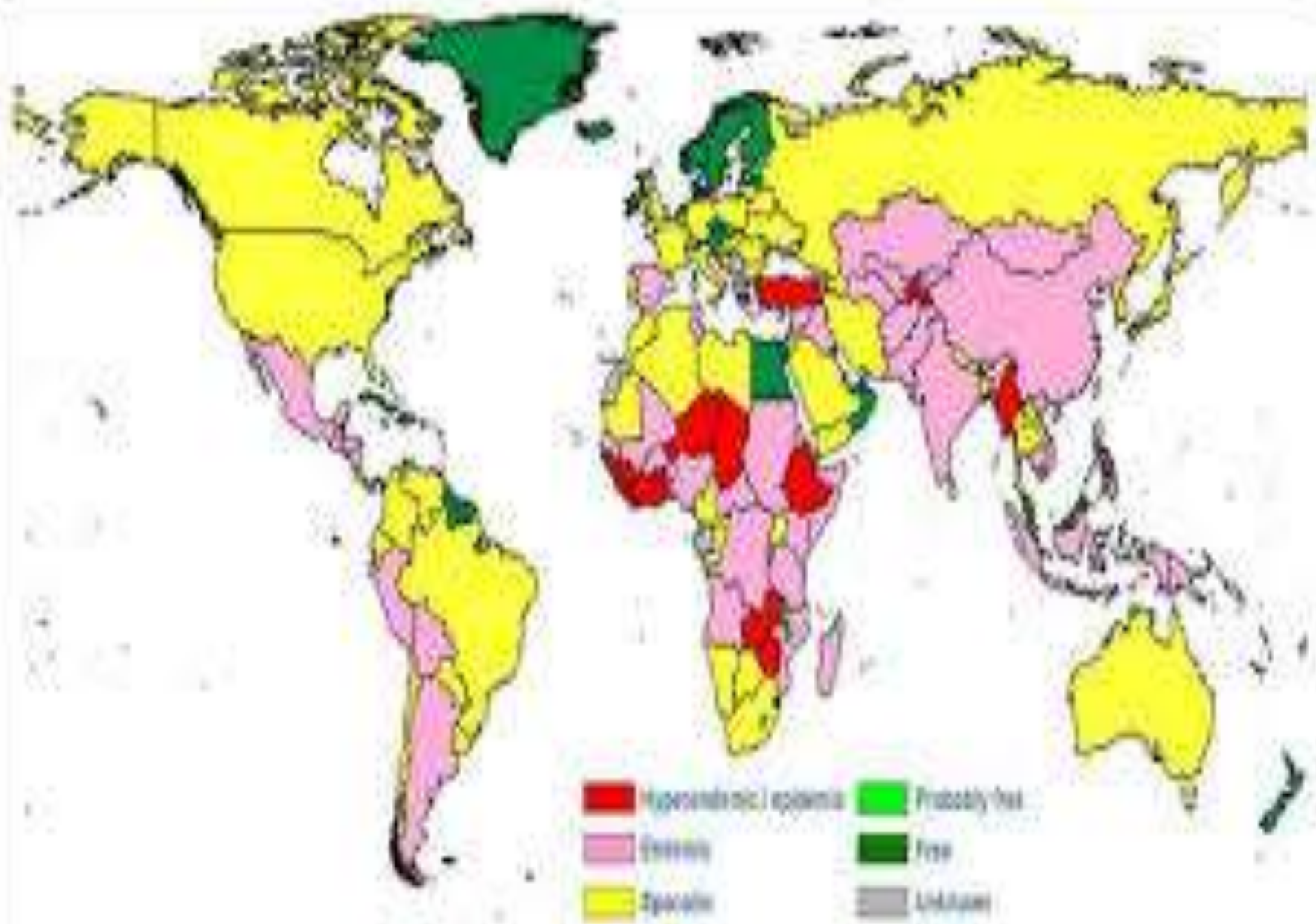

İnsanlara bulaşma

- Tarımsal
  - Enfekte hayvanla direkt temas:
    - Kesme, derisini yüzme
- Endüstriyel
  - Kontamine deri, kıl, kemik gibi hayvansal ürünlerin sanayide işlenmesi sırasında
- Laboratuvar
  - Kontamine aerosollerin inhalasyonu

İnsanlardaki Klinik Formlar

- Deri şarbonu
- Akciğer şarbonu
- Gastrointestinal şarbon
- Sepsis
- Menenjit

Ülkemizde durum

- Doğu Anadolu Bölgesinde hala endemik
- Her yıl onlarca olgu takip edilmektedir
- Erzurum, Kars, Van, Malatya en sık görüldüğü şehirlerdir

.JPG

11.09.2008

11.09.2008

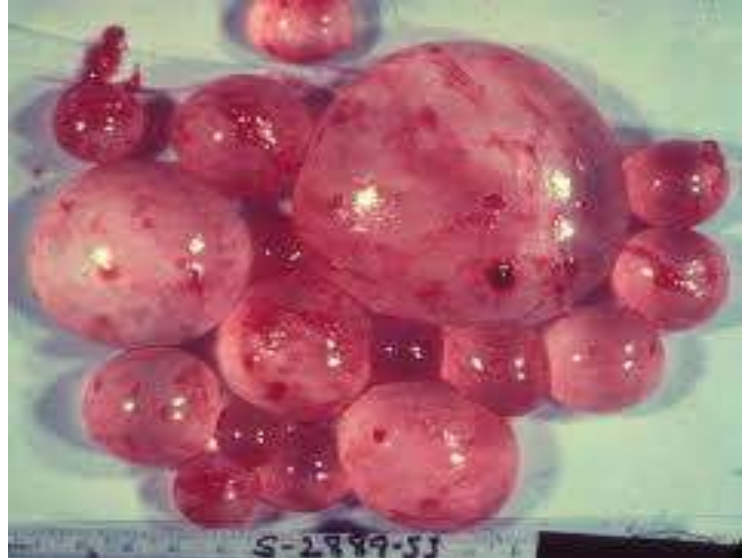
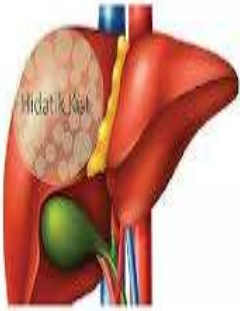
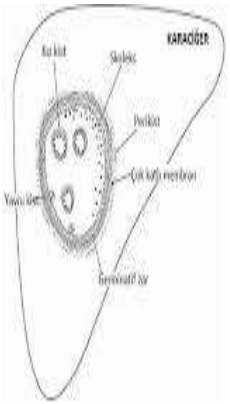

Korunma

- Hayvan aşılması
- Ölen hayvanların derine gömülmesi veya yakılması
- Halk eğitimi

Kist Hidatik ve Alveolar Ekinokokkoz

Alveolar Ekinokokkoz

- Doğu Anadolu'da önemli bir halk sağlığı sorunudur
- Tedaviye rağmen kanser gibi yayılımla seyretmektedir
- Karaciđer naklinin en önemli nedenleri arasındadır
- Önemli bir ekonomik kayba neden olmaktadır

HASTALIKTAN KORUNMAK İÇİN...

1. Kurban Bayramında kestiğiniz hayvanların kistli sakatatlarını köpeklerle yedirmeyin, açtığınız derin bir çukura gömün.
2. Sebze ve meyveleri iyice yıkadıktan sonra tüketin.
3. Köpeklerle dokunduktan sonra ellerinizi iyice yıkayın.
4. Kaynağını bilmediğiniz suları içmeyin.
5. Çocuklarınız eve gelince ellerini iyice yıkamalarını sağlayın.
6. Köpeklerinizi yılda dört kez, iç parazitlere karşı ilaçlayın.
7. Köpeklerinizin dışkılarını naylon torbaya alarak ağzını bağladıktan sonra çöpe atın.

Bayramınız
sağlıklı olsun!

KİST HASTALIĞI (KİST HİDATİK)

Hayvanlardan İnsanlara Bulaşan
Önemli Bir Parazit Hastalığıdır

Kistli sakatatları köpeklerinize yedirmeyin.

Derin bir çukura gömün.

Sonuç

- Bölgemizdeki endemik hastalıklar önemli bir ekonomik kayba yol açmaktadır
- Önlenebilir hastalıklardır
- Kurumlar arası işbirliği ve halk eğitimleri ile yok edilebilir

TEŞEKKÜR EDERİM